

KIRGIZİSTAN

ÜLKE PROFİLİ

Bu kitapçıktaki veriler
T.C.Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve
Uluslararası Etkinlikler Genel
Müdürlüğü'nden alınmış tır .

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM	6
3. DIŞ TİCARET	8
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	14
5. TÜRKİYE ile TİCARET	15
EKLER:	18

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Kırgız Cumhuriyeti
Nüfus	6 Milyon
Dil	Kırgızca (resmi dil), Özbekçe, Rusça
Yüzölçümü	199,151 km ²
Başkent	Bişkek
Başlıca Şehirleri	Oş, Karakol, Celal-Abad
Yönetim Şekli	Parlamenter Cumhuriyet
Para Birimi	Kırgızistan Somu

Kaynak: CIA World Factbook

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

ADB, CICA, CIS, CSTO, EAEC, EAEU, EAPC, EBRD, ECO, EITI (compliant country), FAO, GCTU, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (NGOs), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, ILO, IMF, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO (correspondent), ITSO, ITU, MIGA, NAM (observer), OIC, OPCW, OSCE, PCA, PFP, SCO, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNISFA, UNMIL, UNMISS, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO, WTO

Coğrafi Konum

Orta Asya'nın kuzeydoğusunda yer alan, Kırgızistan'ın yüzölçümü, 199,151 km²'dir. %4,4'ü su olan Kırgızistan'ın yüzölçümünün, %5,3'ünü ormanlık alanlar, %54,1'ini tarımsal alanlar, %36,2'sini ise, diğer arazi oluşturmaktadır. Kuzeyinde Kazakistan, güneydoğu ve doğusunda Çin Halk Cumhuriyeti, batısında Özbekistan, güneybatısında Tacikistan ile komşu olan Kırgızistan'ın sınırlarının toplam uzunluğu 3.878 km'dir. Kırgızistan'ın Kazakistan ile sınır uzunluğu 1.051 km, Çin Halk Cumhuriyeti ile 858 km, Özbekistan ile 1.099 km ve Tacikistan ile ise, 870 km'dir. Kırgızistan'ın denize sınırı bulunmamaktadır. Kırgızistan'ın kuzeyi ile güneyi arasındaki uzaklık 454 km, doğu ile batısı arasındaki uzaklık ise 925 km'dir.

Kırgızistan geniş çukur alanlara, derin vadilere ve yüksek dağ sıralarına sahiptir. Ortalama rakım 2.750 m'dir. En yüksek nokta (Pobeda Tepesi), deniz seviyesinden 7.439 m, en alçak nokta ise, deniz seviyesinden 132 m yükseklikteki Kara Darya'dır. Toplam alanın %94'ünden fazlasının deniz seviyesinden yüksekliği 1.000 m'yi aşar ve toplam yüzölçümünün yaklaşık %40'ı 3.000 m'den yüksektir. Kırgızistan'ın nüfusunun neredeyse tamamı 1.800 m'den daha yüksekte yaşamaktadır.

Doğu batı istikametinde 2.000 km uzunluğunda ve 400 km genişliğinde bir kara kitlesi olan Tanrı Dağları'nın yaklaşık üçte ikisi Kırgızistan toprakları içinde yer almaktadır. Tanrı Dağları doğu, batı, kuzey, güney ve orta kısımlar olmak üzere, beş bölümde ele alınabilir.

Tanrı Dağları'nın orta kesimlerinde yer alan Terskey Ala Dağı, Kırgız Sırtları, Batal Kokşaal Dağı ve Akşırak Kuyluğu ile Güney İngiliz ve Kayında buzulları özellikle dağcılık açısından oldukça önemlidir. Güney İngiliz Buzulu Çin ve Kazakistan sınırı arasında yer almakta olup, 62 km uzunluğu, 3.5 km genişliği ve 200 m kalınlığıyla dünyanın en büyük buzullarından biridir. Bölgede 7.000 m'yi aşan iki zirve (Tengri ve Pobeda), 6.000 m'yi aşan 23 zirve ve 5.000 m'yi aşan 80 zirve bulunmaktadır.

Kırgızistan'ın güneyinde yer alan Pamir Dağları'nda iklim genel olarak Tanrı Dağları'ndaki iklime benzemekle beraber daha durağan ve daha az nemlidir. Zaalaya, Türkistan ve Alay Dağları'nda bulunan zirveler özellikle dağcılık açısından önemlidir.

Ülkede genel olarak büyüklü küçüklü yaklaşık 40.000 dere ve ırmak bulunmaktadır. Kırgızistan'ın en önemli nehirleri; Narın (535 km), Çuy (221 km) ve Çatkal (205 km)'dir. Kırgız Cumhuriyeti'nde 1.923 adet göl bulunmakta ve kapladıkları alan 6.836 km²'ye ulaşmaktadır. Issık Göl (6.236 km²), Son Göl (275 km²) ve Çatır Göl (175 km²) Kırgızistan'ın en büyük gölleridir. Bunlardan en önemlisi, aynı zamanda dünyanın en büyük ikinci krater gölü olan Issık Göl'dür. 668 m derinliği ile dünyanın en derin göllerinden biri olan Issık Göl'ün kuzey ve güney kıyıları, bu kıyılara paralel uzanan Tanrı Dağları tarafından çevrelenmiştir ve bu dağlardan gelen 80 civarında irili ufaklı ırmak göle akmaktadır. Issık Göl'ün biraz tuzlu olan suyu en soğuk havalarda bile donmaz. Issık Göl sahip bulunduğu büyük su hacmiyle çevresinin iklimini de büyük ölçüde etkiler. Çevresi karla kaplı olduğu halde, kışın bölgede ılıman bir iklim hüküm sürer. Yaz aylarında ise, Kırgızistan'ın diğer bölgelerinden daha serin ve daha az nemli olmasıyla, kaliteli kumsalı ve zengin bitki örtüsü ile turistik bir cazibe noktasıdır.

Kırgızistan'ın genel bitki örtüsünü orman, makilikler, bozkır, step, çayır ve su bitkileri oluşturur. Bitki örtüsünde görülen başlıca türler ise çam, ceviz, fıstık, huş ağacı, akağaç ve kavaktır. Güneybatı Tien Şan'da bulunan ceviz ormanı özel bir öneme sahiptir.

Siyasi ve İdari Yapı

Cogorku Keneş (Kırgız Cumhuriyeti Büyük Meclisi)

Kırgız Cumhuriyeti Büyük Meclisi-Kırgız Cumhuriyeti Parlamentosu, kendi yetkileri çerçevesinde yasama ve denetim fonksiyonlarını yerine getirmekte olup, toplam 90 milletvekilinden oluşmaktadır. Büyük Meclis daimi faaliyet gösteren, parti sistemine dayalı olarak seçilen milletvekillerinden oluşmaktadır. Partiler için %0,5 bölge barajı uygulanmaktadır. Milletvekili seçimine 25 yaştan büyük ve seçime katılma hakkına sahip Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı katılabilir. Parlamento seçimleri 5 yılda bir yapılmaktadır.

Ayrıca, yine 5 yılda bir Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerine, 35 yaşından büyük, 65 yaşından küçük, Kırgızca bilen, 15 yıl süre ile ülkede ikamet etmiş olan ve en az 50 bin seçmenin imzasını toplayabilen her Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı katılabilir. İki turlu yapılan seçimlerde, 1'inci turda katılan seçmenlerin %50'den fazlasının oyunu alan seçilmiş olur. Çoğunluğun sağlanamaması halinde 2'nci tura en çok oy alan iki aday katılır. Bu turda %50'nin üstünde oy toplayan aday seçilmiş olur.

Anayasaya göre yasalar Büyük Meclise sunulmaktadır. Büyük Meclis, yasa üzerinde değişiklikler yaptıktan sonra bir ay içinde Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın onayına sunmaktadır.

Yürütme

Kırgız Cumhuriyetinde yürütme Hükümet tarafından yerine getirilir. Kırgız Cumhuriyeti Anayasası ile Hükümete, Cumhurbaşkanı ve Parlamento'ya tanınan yasama ve denetim yetkisi dışındaki tüm devlet yönetimi konularında karar verme yetkisi tanınmış bulunmaktadır. Yürütme organları Bakanlıklar, Devlet Hizmet Başkanlıkları ve Devlet Ajans Müdürlükleri olarak örgütlenmiştir. Başbakan, Büyük Meclisin onayı ile Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Bakanlar Kurulu Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve 14 Bakandan oluşmaktadır.

Anayasaya göre Cumhurbaşkanı devlet organlarının koordinatörü durumundadır. Ancak Anayasa'da, yürütme ile ilgili olarak kararname çıkartma, iptal etme ve değişiklikler yapma yetkisi bulunması nedeniyle Cumhurbaşkanı yürütmenin nihai karar makamı niteliğini korumaktadır.

Devlet iktidarını temsil eden Cumhurbaşkanı, Anayasadan kaynaklanan geniş yetkilerle donatılmıştır. Devletin egemenliği ve dokunulmazlığına yönelik tedbirleri alır, savunma, devlet organlarının işleyişini ve koordinasyonunu sağlar, Devletin iç ve dış siyasetini belirler, hükümet yapısını ve hükümet üyelerini tespit eder, Parlamento teklifi ile Başbakan'ı onaylar, Başbakan veya hükümetin istifası ile ilgili kararları alır, idari kuruluşların yöneticilerini atar.

Nüfus ve İstihdam

Ülke başkent ve 7 İdari Bölge'ye (ile) ayrılmıştır. Başkent Bişkek'e özel bir statü verilmiştir. İller ve kapsadıkları şehirler şöyledir;

1. Başkent: Bişkek
2. Çuy ili: Kant, Karabalta, Tokmak
3. Issık – Göl ili: Karakol, Balıkçı, Çolponata
4. Narın ili: Narın
5. Talas ili: Talas
6. Celalabad ili: Celalabad, Maylısuu, Taşkömür, Kökyangak
7. Oş ili: Oş, Kızılkıya, Sülükta, Özgön, Karasuu
8. Batken ili: Çonkara, Haydarkan, Çek, Cahgijer

CIA The World Factbook verilerine göre 2020 yılı için nüfus tahmini 5,964,897 kişidir. Nüfusun (1,3 milyonu Başkent Bişkek'de yaşamaktadır.

Nüfusun yaşlara göre dağılımı:

0-14 yaş: 30.39% (erkek 930,455/kadın 882,137)
15-24 yaş: 15.7% (erkek 475,915/kadın 460,604)
25-54 yaş: 40.02% (erkek 1,172,719/kadın 1,214,624)
55-64 yaş: 8.09% (erkek 210,994/kadın 271,480)
65 yaş ve üstü: 5.8% (erkek 132,134/kadın 213,835) (2020 tahmin)

15-24 yaş arası işsizlik oranı:

Toplam: % 14.2

Erkek: 10.1%

Kadın: 22.3% (2018 tahmini)

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Bağımsızlık öncesi dönemde altın, kömür, uranyum ve antimon Kırgız Cumhuriyeti'nin madencilik sektörüne damgasını vurmuştur. Kırgızistan'da çok sayıda altın maden yatağı bulunmaktadır. Halihazırda, işletilen en büyük altın maden yatakları: Kumtor (104 tondan fazla altın rezervi bulunmaktadır), Ceruy ve Taldı-Bulak-Levoberejniy, Makmal, Bozumçak, İştamberdı, Unkur-Taş, Tereksay vs.

1996 yılında Tien Şan dağlarında Kumtor altın madeninin faaliyete geçmesiyle altın üretimi toplam sanayi üretiminin %40'ına ulaşmıştır. Kanada firması Cameko Kumtor altın madenini işletmektedir. Mevcut rezervlerle Kumtor altın madeninin 2026 yılına kadar faaliyetine devam etmesi beklenmektedir. Kumtor Başkent Bişkek'in 350 kilometre güney doğusunda ve Çin sınırına 60 kilometre mesafede bulunmaktadır. Kumtor Orta Asya'da yabancı yatırımcılar tarafından işletilen en büyük altın madenidir. Maden bugüne kadar yaklaşık 304 ton altın üretmiştir.

Altın madenciliği dışında madencilik sektörü gelişmemiştir. Özellikle kömür madenciliğinde yatırım yetersizliği gözlemlenmekte ve bu alandaki faaliyetler esas olarak devlet eliyle yürütülmektedir.

Uranyum madenciliği Minkuş, Aktuz, Kajısay ve Maylısu bölgelerinde verim düşüklüğü nedeniyle durmuş bulunmaktadır.

Diğer bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Kırgız Cumhuriyeti'nde petrol ve doğalgazın ekonomiye katkısı göz ardı edilebilir bir seviyede bulunmaktadır. 2018 yılında ülkenin doğal kaynaklarında geçen yıla göre %8,1'lik artış gerçekleşmiş olup bu artış ham petrol (200 bin ton), doğal gaz (27,3 milyon m3), kömür ve linyit (2,4 milyon ton) kaynaklarından sağlanmıştır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Kırgızistan, ekonomisi madencilik, tarım ve yurtdışında çalışan vatandaşların gelirlerine dayanan, kara ile çevrili, dağlık, düşük orta gelirli bir ülkedir. Ana tarım ürünleri: pamuk, yün ve et olup, bunlardan sadece pamuk belli bir miktarda ihraç edilmektedir. İhraç ettiği diğer ürünler arasında; altın, civa, uranyum, doğal gaz ve - bazı yıllarda - elektrik bulunmaktadır. Kırgızistan, elektrik ihracatını artırmak amacıyla ülkedeki hidroelektrik barajların sayısını artırmak için yabancı yatırımları ülkeye çekmek için çalışsa da, ülkenin en büyük altın madeninin ortak mülkiyet yapısı üzerinde bir Kanada firmasıyla devam eden hukuki anlaşmazlık potansiyel yatırımcıları caydırmaktadır.

Rusya ve Kazakistan'da çalışan Kırgız vatandaşların gelirleri ülkenin GSYİH'sinin %25'inden fazlasını oluşturmaktadır.

Bağımsızlığın ardından Kırgızistan, yasal altyapının iyileştirilmesi ve arazi reformunun başlatılması gibi piyasa reformlarını hızla uygulamaya koymuştur. 1998 yılında Kırgızistan, Dünya Ticaret Örgütü'ne kabul edilen ilk Bağımsız Devletler Topluluğu ülkesi oldu. Hükümet, kamu kuruluşlarının çoğunu özelleştirdi. Bu reformlara rağmen, ülke 1990'ların başında üretimde ciddi bir düşüş yaşadı ve küresel mali kriz ve azalan petrol fiyatları Orta Asya'daki ekonomileri küçülttüğü için son yıllarda yine yavaş büyüme hızı ile karşı karşıya kalmıştır. Kırgız hükümeti, yıllık bütçe açığının GSYİH'nin yaklaşık %3 ila 5'ini finanse etmek için yabancı finansman desteğine bağımlılığı devam etmektedir.

Başlıca Ekonomik Göstergeler

GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	2019	2020	2021*	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
	8,46	7,47	7,47	7,92	8,42	8,93	9,48	10,01
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	4,5	-8	6	4,6	4,2	4,1	4,1	4
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	1,323	1,146	1,123	1,166	1,214	1,262	1,312	1,357
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	1,1	6,3	8,6	5,4	5	5	5	4,6
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-9,9	-8,2	-8,2	-7	-6,3	-4,6	-3,7	-3,3
Toplam Yatırımların GSYİH'ya Oranı (%)	27,7	19,3	25,4	26,6	28	29,5	30,6	30,8
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
Nüfus (milyon)	6,39	6,52	6,65	6,8	6,93	7,08	7,23	7,37

*: Tahmin

Kaynak: IMF

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ülke Sovyet Birliğinin kaynaklarından mahrum kalmış, özel tüketimde düşüş görülmüş ve kamu harcamaları artmıştır. Bunun sonucunda

1991–1995 döneminde GSYİH 1990'daki seviyesinin yarısına inmiştir. Tüm ekonomik göstergeler kötüye gitmiş, hiperenflasyon, artan işsizlik ve reel gelirden düşüş yoksulluğun artmasına yol açmıştır.

1993 yılında ulusal para tedavüle girmiş, fiyatlar serbest bırakılmış, ticaret mevzuatı ile tarım sektöründe reform yapılmış, varlıklar özelleştirilmiş ve serbest bir ticaret rejimi kabul edilmiştir. Bu sayede ekonomi 1996 yılından itibaren normalleşmeye başlamıştır.

1998 yılında yaşanan Rusya Krizi ertesinde Kırgız ekonomisi istikrara kavuşarak yılda yaklaşık % 5 oranında büyümüştür. Tarım ve madencilik sektörleri eskiden beri güçlü olarak tanımlanan sektörlerdir. Bunların yanı sıra, inşaat ve enerji ile ulaştırma, ticaret ve catering gibi hizmet sektörü alanlarında da sağlıklı bir büyüme gözlemlenmektedir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Kırgızistan'ın denize kıyısı olmaması ve ithalata bağımlılığı, Eski Sovyetler Birliğı űlkeleri dıőında ticaret iliőkilerini geliőtirmesinde önemli bir engel teőkil etmiőtir. 1997 yılından itibaren artan altın ihracatı sayesinde yenedünya pazarlarına ulaőılmış, ne var ki, altın ihracatında yoğunlaőılması da ihracatta űrün çeőtilliliğinin gelişmesine engel olmuőtur.

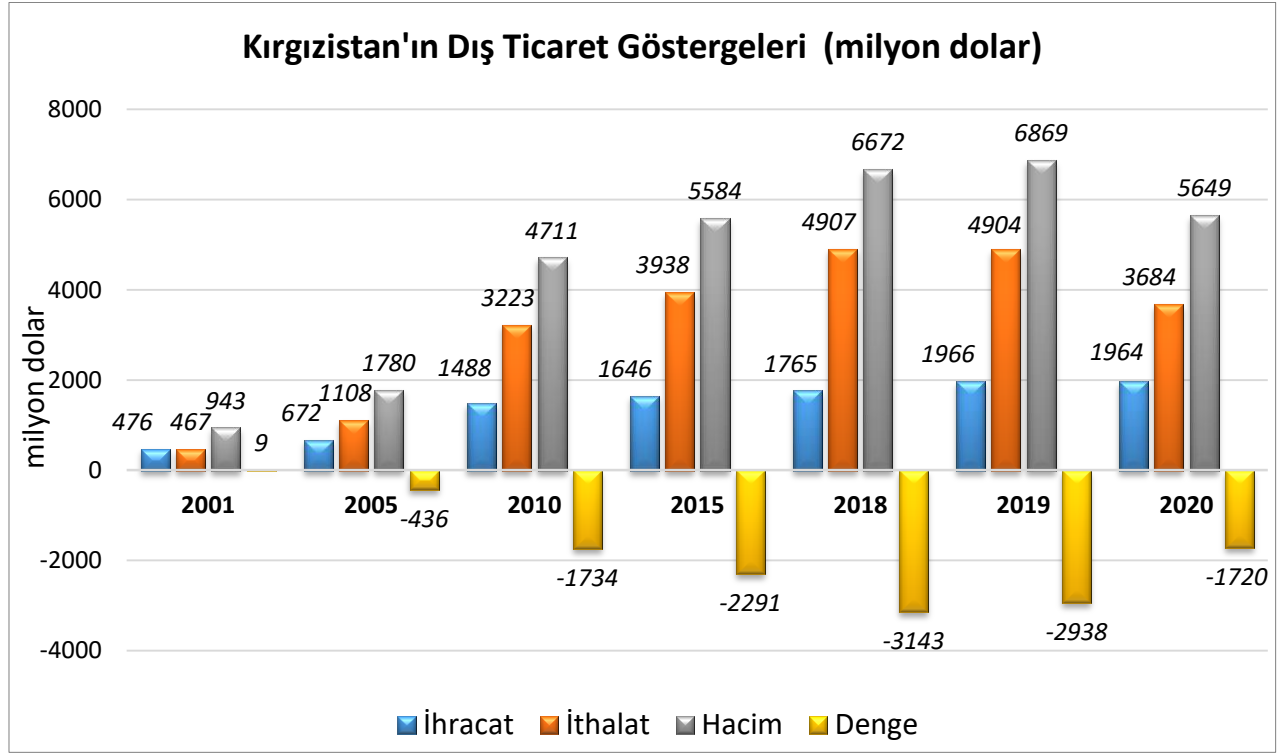
Kırgız Cumhuriyeti 1998 yılında Dünya Ticaret Örgütüne katılarak Orta Asya Cumhuriyetlerinde bu üyeliğı gerçekleőtiren ilk űlke olmuőtur. Kırgızistan, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Belarus ve Tacikistan'ı da içine alan Avrasya Ekonomik Topluluğı'nun da bir üyesidir. Kırgızistan temelde liberal bir ekonomi ve ticaret politikası benimsemektedir.

Kırgızistan ticaret yapısının bölgesel ağırlıklı olması bölge içerisindeki ikili veya ayrıcalıklı ticaret anlaşmalarını önemli kılmaktadır. Nitekim űlkeye gelen yabancı yatırımcıların büyük bölümü bölgeyi hedef olarak algılamaktadır.

Kırgızistan'ın dünya ticaretinden aldığı pay oldukça düşük olup, onbinde ikiye yakındır. İhracatının özellikle komőularının ithalat performansına bağımlı olduğı görölmektedir. 1998 Rusya krizinde rublenin değerinin ani düşüőüyle Rusya'nın ithalatında yaşanan düşüş ve bunun domino etkisi yaratarak Kazakistan'ın da Rusya'dan ithalatı caydırmak için %200'lere varan oranlarda gümrük vergisi artırımına gitmesi Kırgızistan'ın ihracatını olumsuz etkilemiőtir. Bu dönemde Rusya'dan ithalat artarak ödemeler dengesinde sarsıntıya sebep olmuőtur.

Rusya krizi sırasında Orta Asya űlkeleri sınırlarını kapatarak, yüksek tarifeler uygulamışlardır. Bu dönemde űlkeler arasında kurulmuş olan Gümrük Birliğı uygulanamaz hale gelmiőtir. Kırgızistan ise bunun dıőında kalmış, kısa vadede zarar görmüş ancak sınırları kapatmak yerine batı ve Çin pazarlarıyla ticareti artırmaya çalışmıőtir.

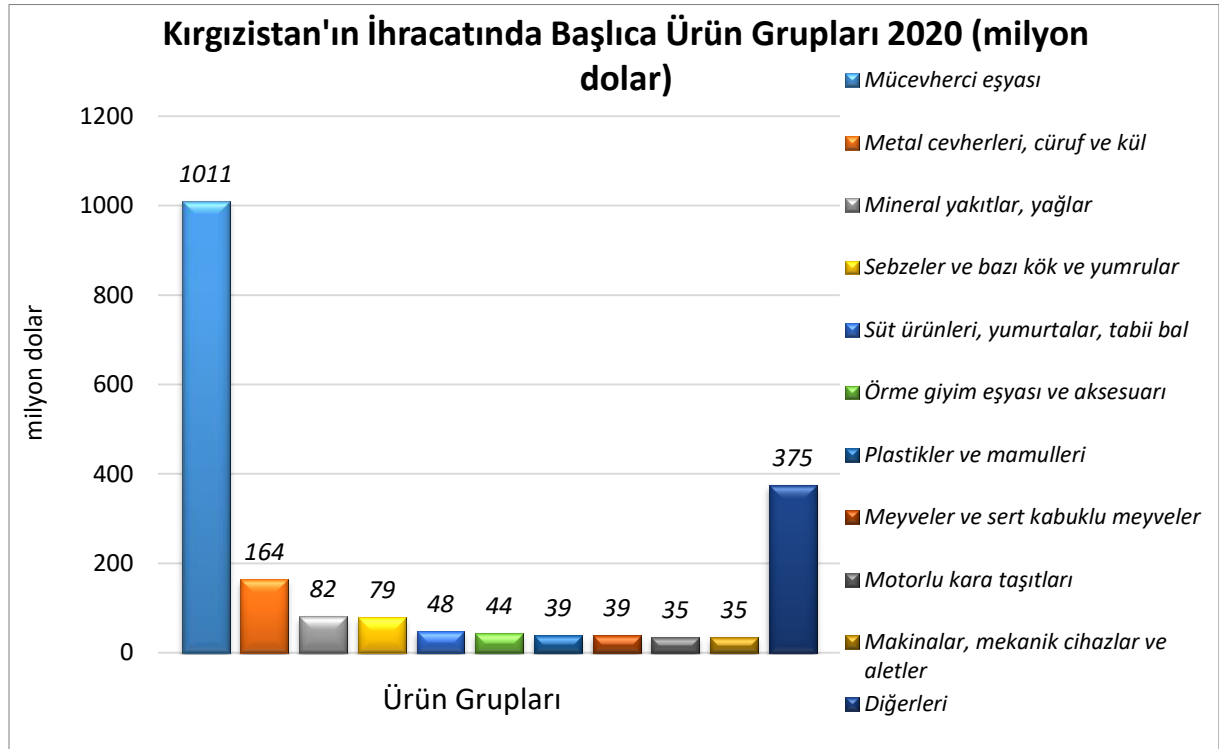
Ülkenin Dış Ticareti

2020 yılında ülkenin ihracatı önceki yıla göre % 0,1 azalarak 1,9 milyar dolar, ithalatı önceki yıla göre % 25 azalarak 3,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dış ticaretinde 2020 yılında 1,7 milyar dolarlık dış ticaret açığı bulunmaktadır.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

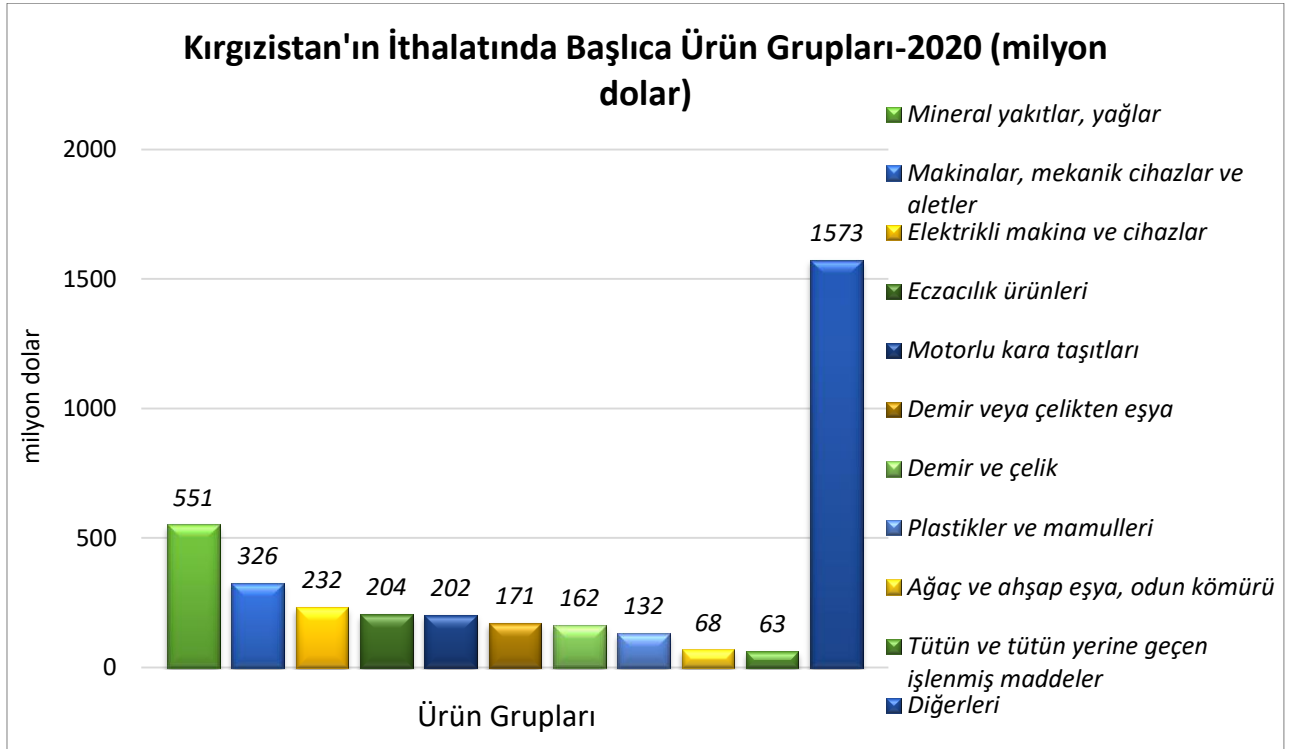

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Ülkenin ihracatında en önemli ürün grupları sırasıyla mücevherci eşyası, mineral yakıtla, yağlar, sebzeler, süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, örme giyim eşyası ve aksesuarı, plastik ve mamulleri, meyveler ve sert kabuklu meyveler, motorlu kara taşıtları, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler'dir.

İthalat

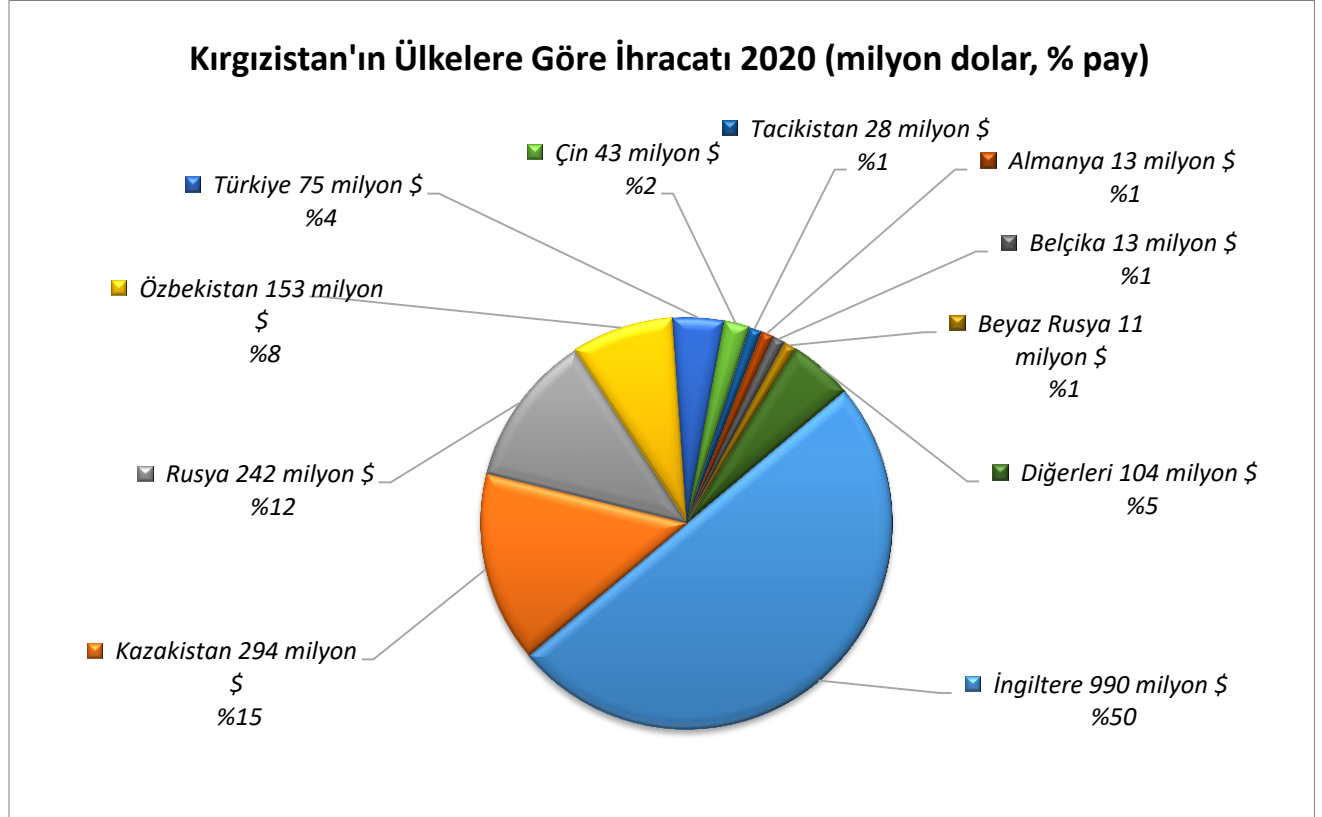
Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Ülkenin ithalatında en önemli ürün grupları sırasıyla mineral yakıtlar, yağlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, elektrikli makina ve cihazlar, eczacılık ürünleri, motorlu kara taşıtları, demir veya çelikten eşya, demir ve çelik, plastikler ve mamulleri, ahşap ve ahşap eşya, odun kömürü ve tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler'dir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

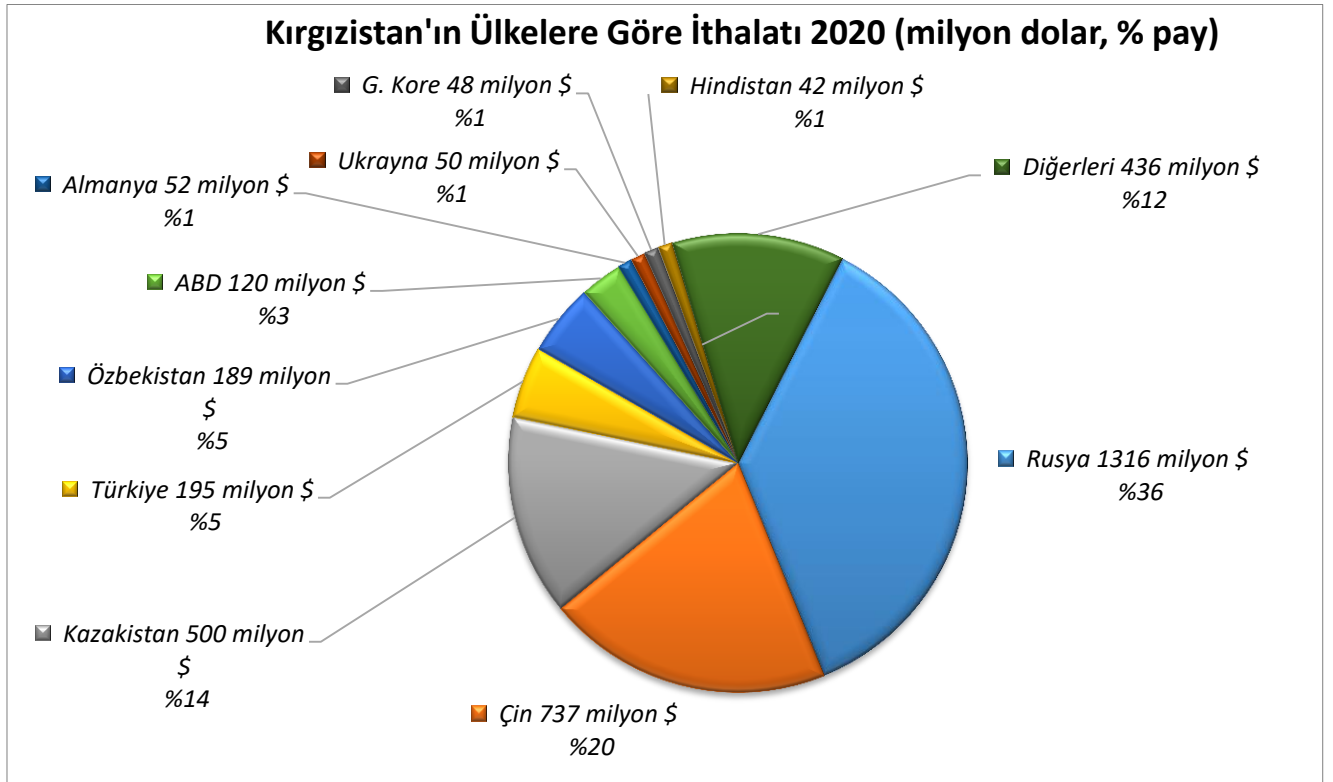

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

2020 yılında ülkenin ihracat yaptığı başlıca ülkeler İngiltere, Kazakistan, Rusya, Özbekistan, Türkiye, ÇHC ve Tacikistan olup, ülkenin ihracatında Türkiye % 4 pay ile 5. sıradadır.

İthalat

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

2020 ülkenin ithalat yaptığı başlıca ülkeler Rusya, ÇHC, Kazakistan, Türkiye, Özbekistan ve ABD olup, ülkenin ithalatında Türkiye % 5 pay ile 4. sıradadır.

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

2009	189.4
2010	437.6
2011	693.5
2012	292.7
2013	626.1
2014	348.0
2015	1 141.9
2016	579.0
2017	221.9
2018	139.3
2019	208.6

Kaynak: UNCTAD, WIR (<https://worldinvestmentreport.unctad.org/annex-tables/>)

Serbest Bölgeler

Kırgızistan’da 4 adet Serbest Ekonomi Bölgesi faaliyette bulunmaktadır. Bunlar sırayla Bişkek, Karakol, Narın ve Maymak Serbest Ekonomi Bölgeleridir. Kırgızistan’da ilk olarak Narın Serbest Ekonomi Bölgesi 20 Nisan 1991 tarihinde 42,5 bin kilometre alanda açılmıştır. Daha sonra, 1993 yılının Mayıs ayında Kırgız Cumhuriyeti Meclisi Kararnamesi ile Issık Göl bölgesinin Karakol şehrinde ‘Karakol’ Serbest Ekonomi Bölgesi faaliyete geçmiştir. Aynı Kararname ile Calalabad ilinin Alay, Çon- Alay ve Kara Kulca ilçelerinde Serbest Ekonomi Bölgeleri oluşturulmuştur. 29 Haziran 1995 tarihli Meclis Kararnamesi ile ‘Manas’ havaalanı, buna yakın olan AkÇiy köyü ve Bişkek şehrindeki Milli Sergi Merkezi’nin sınırlarını kapsayan bölge ‘Bişkek’ Serbest Ekonomi Bölgesi olarak ilan edilmiştir. 1997 yılında ise Talas ilinde 300 hektarlık alan üzerinde ‘Maymak’ Serbest Ekonomik Bölgesi oluşturulmuştur. Ayrıca, 2008 yılında Talas bölgesinde Kırgızistan ve Kazakistan sınırında iki ülkenin eşit miktarlarındaki arazide yer alacak yeni Serbest Ekonomi Bölgesinin oluşturulması iki ülke Hükümeti tarafından onaylanmış olup, hâlihazırda Kırgızistan finansman arayışındadır. 1998 yılında Kırgızistan Cumhuriyeti tarafından kurulmalarına karar verilen Torugart, İrkeştam, Ak-Col, Çaldovar, Kara-Su, Şarkan-Say, Üç-Korgon ve Gülçe Serbest Gümrük Bölgeleri ise gerekli yasal düzenlemeler yapılmadığından ve hukuki altyapı ile serbest gümrük bölgesi yürütme mekanizması oluşturulmadığından dolayı halen faaliyet dışı bulunmaktadır.

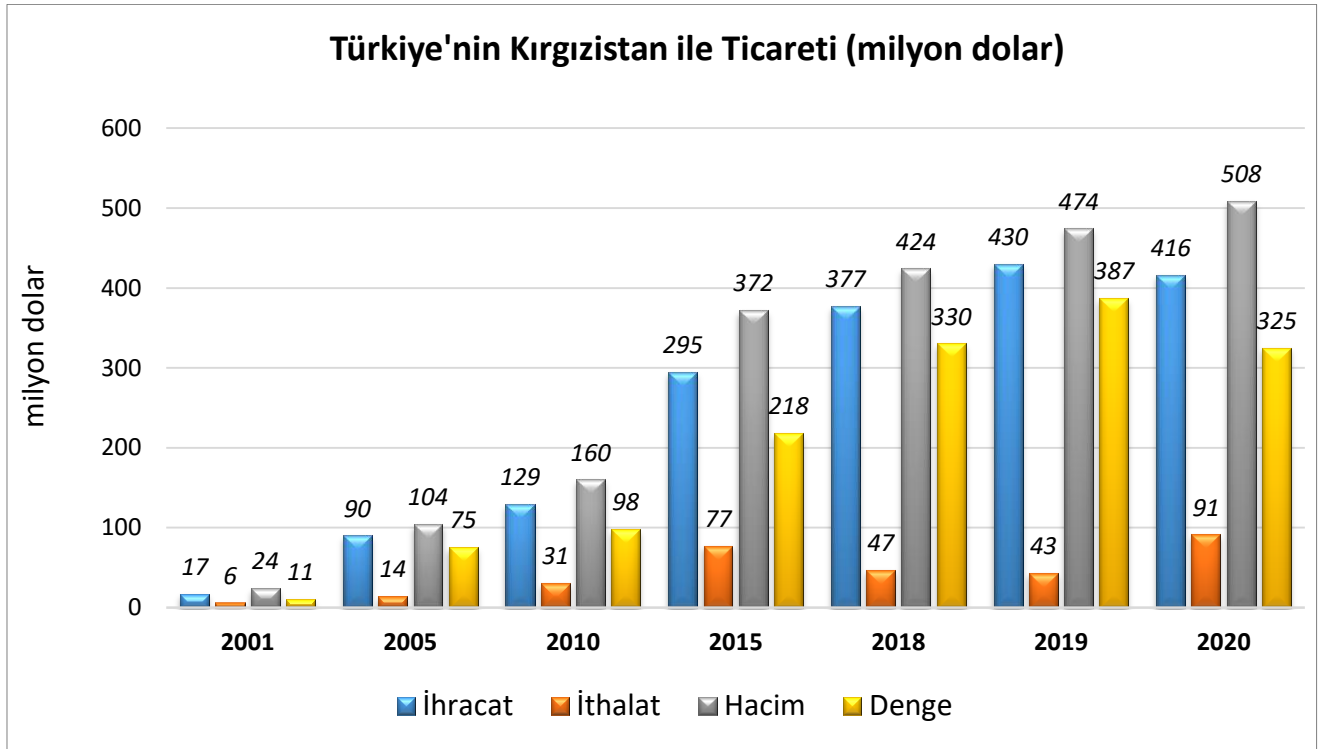
5. TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

İkili ticarete denge geleneksel olarak Türkiye lehine fazla vermektedir. Kırgızistan'a ihracatımızda, halı, mücevherci eşyaları, tekstil mamulleri gibi kalemler ön plana çıkarken bu ülkeden ithalatımızın ana kalemlerini kuru baklagiller, bakır alaşımları ve pamuk teşkil etmektedir.

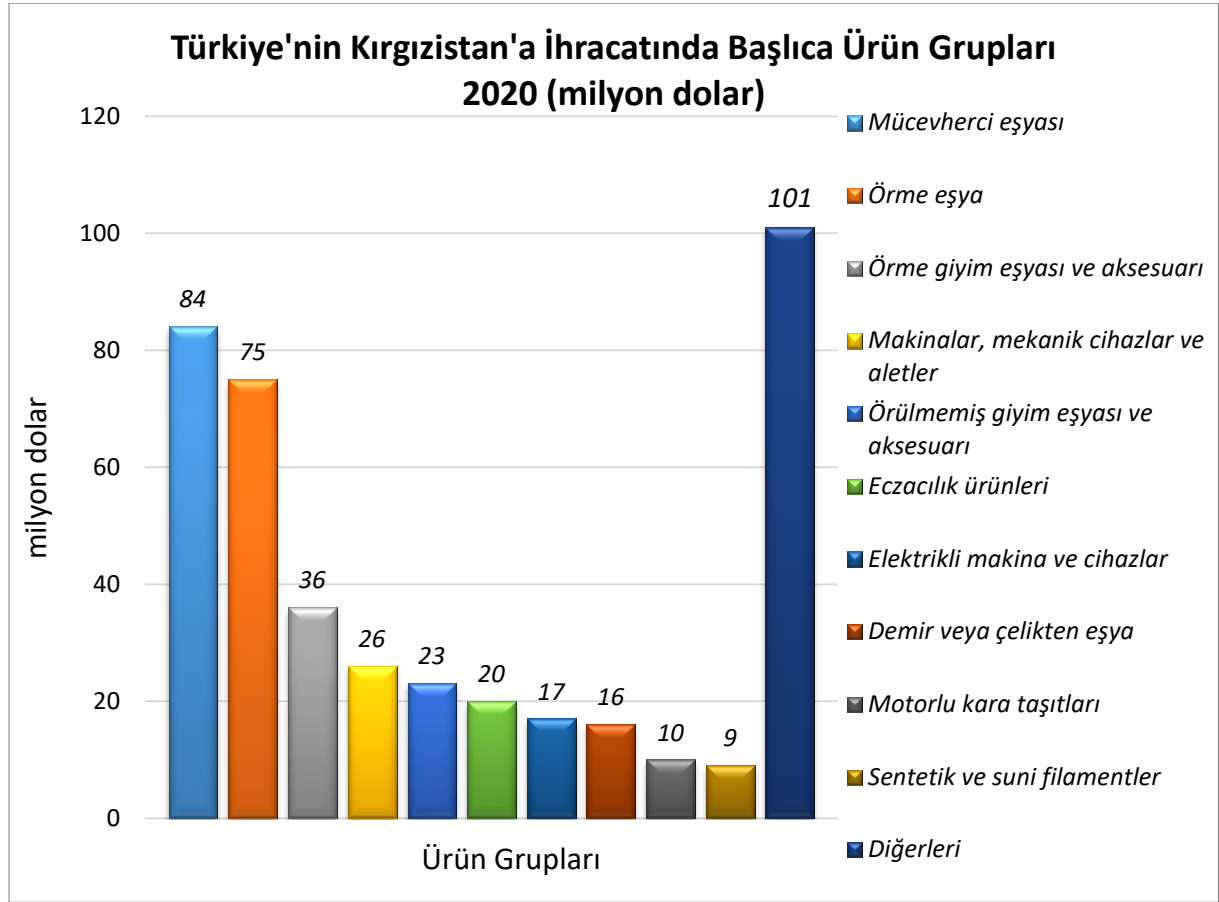
Ticaret hacminin artırılması için öncelikli olarak taşıma maliyetlerinin azaltılması ile ulaştırma koşullarının iyileştirilmesi, karayolunun yanı sıra alternatif ulaşım araçları kullanılması gerekmektedir.

Türkiye-Kırgızistan Dış Ticareti

Kaynak:Trademap

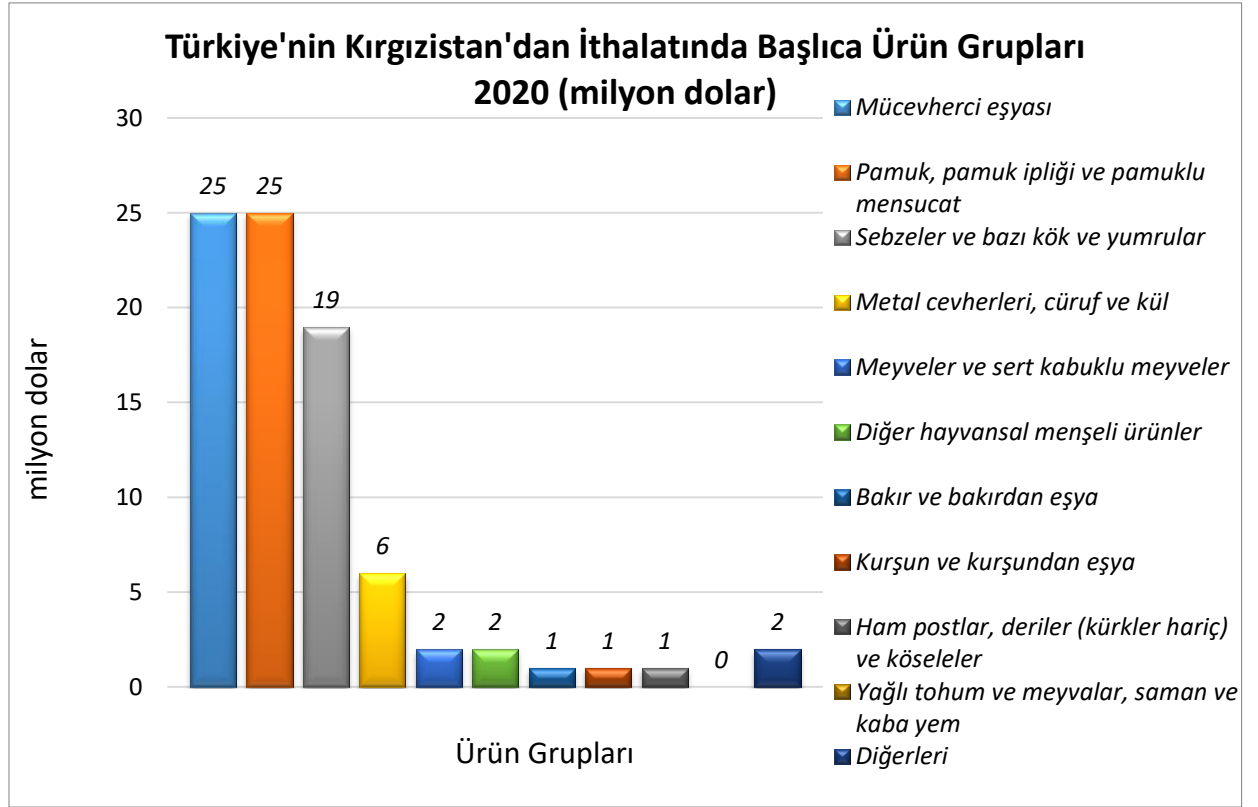
Türkiye'nin Kırgızistan'a İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Kırgızistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

EKLER:***EK-1: Kırgızistan'ın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			1 764 613	1 965 502	1 964 466	100	-0,1
1.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	664 194	832 878	986 998	50,2	18,5
2.	2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	124 480	157 610	163 591	8,3	3,8
3.	713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	55 347	71 563	63 500	3,2	-11,3
4.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	84 800	75 650	44 391	2,3	-41,3
5.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	28 202	32 363	30 481	1,6	-5,8
6.	7404	Bakır döküntü ve hurdaları	87 065	62 919	28 573	1,5	-54,6
7.	3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	11 782	25 471	28 037	1,4	10,1
8.	7005	Float cam ve yüzeyi taşlanmış veya parlatılmış cam (plakalar halinde)	29 377	28 319	27 592	1,4	-2,6
9.	5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	37 572	35 156	26 785	1,4	-23,8
10.	2523	Çimento	25 409	31 326	22 306	1,1	-28,8
11.	6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	1 280	3 399	21 862	1,1	543,2
12.	7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	21 809	17 119	21 194	1,1	23,8
13.	405	Sütten elde edilen yağlar, sürülerek yenilen süt ürünleri	9 462	15 950	17 188	0,9	7,8
14.	8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	30 499	14 667	16 546	0,8	12,8
15.	813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	10 683	10 251	16 228	0,8	58,3

Kaynak: Trademap

EK-2: Kırgızistan'ın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			4 907 400	4 903 813	3 684 109	100	-24,9
1.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	541 168	609 680	469 799	12,8	-22,9
2.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	149 741	168 302	186 692	5,1	10,9
3.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	143 988	200 543	133 000	3,6	-33,7
4.	8703	Otomobiller	34 805	25 134	74 257	2	195,4
5.	2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	57 447	56 977	63 518	1,7	11,5
6.	2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	78 668	75 473	63 290	1,7	-16,1
7.	7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	33 057	34 769	61 901	1,7	78
8.	8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	23 701	26 162	54 989	1,5	110,2
9.	7214	İnşaat demiri	57 214	60 034	54 199	1,5	-9,7
10.	8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	24 117	43 570	45 020	1,2	3,3
11.	6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	251 744	206 116	44 099	1,2	-78,6
12.	5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	12 575	15 813	41 865	1,1	164,8
13.	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	42 262	38 100	40 306	1,1	5,8
14.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	44 742	50 157	38 257	1	-23,7
15.	2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	38 238	42 439	37 770	1	-11

Kaynak: Trademap

EK-3: Kırgızistan'ın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 764 613	1 965 502	1 964 466	100	-0,1
1.	İngiltere	669 985	833 230	989 957	50,4	18,8
2.	Kazakistan	247 225	337 532	293 863	15	-12,9
3.	Rusya	314 078	270 770	241 577	12,3	-10,8
4.	Özbekistan	158 500	138 880	152 549	7,8	9,8
5.	Türkiye	104 272	89 855	74 586	3,8	- 17
6.	Çin	61 238	81 469	43 235	2,2	-46,9
7.	Tacikistan	47 070	57 205	28 056	1,4	- 51
8.	Almanya	6 168	8 600	13 089	0,7	52,2
9.	Belçika	14 095	6 617	12 581	0,6	90,1
10.	Beyaz Rusya	6 991	12 693	10 659	0,5	- 16
11.	BAE	6 553	10 233	9 070	0,5	-11,4
12.	Ukrayna	6 425	13 630	8 594	0,4	-36,9
13.	İsviçre	164	4 097	7 402	0,4	80,7
14.	Hindistan	5 766	3 104	6 751	0,3	117,5
15.	Sırbistan	5 735	4 580	5 555	0,3	21,3

Kaynak: Trademap

EK-4: Kırgızistan'ın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		4 907 400	4 903 813	3 684 109	100	-24,9
1.	Rusya	1 239 909	1 362 310	1 316 005	35,7	-3,4
2.	Çin	1 942 258	1 733 932	736 835	20	-57,5
3.	Kazakistan	502 038	609 961	500 158	13,6	- 18
4.	Türkiye	290 232	221 974	194 775	5,3	-12,3
5.	Özbekistan	177 988	200 325	188 824	5,1	-5,7
6.	ABD	128 799	89 868	120 307	3,3	33,9
7.	Almanya	74 597	68 686	51 595	1,4	-24,9
8.	Ukrayna	29 684	48 423	50 235	1,4	3,7
9.	G. Kore	27 741	32 888	47 622	1,3	44,8
10.	Hindistan	31 448	42 013	41 717	1,1	-0,7
11.	Beyaz Rusya	34 115	42 734	35 230	1	-17,6
12.	Fransa	25 655	36 405	27 174	0,7	-25,4
13.	Polonya	22 199	23 648	25 069	0,7	6
14.	İtalya	25 969	24 444	24 564	0,7	0,5
15.	Litvanya	35 967	25 734	22 761	0,6	-11,6

Kaynak: Trademap

Ek-5: Türkiye'nin Kırgızistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			377 073	430 499	416 425	100	-3,3
1.	7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	61 917	95 674	84 212	20,2	-12
2.	6006	Diğer örme mensucat	7 517	29 888	33 484	8	12
3.	6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	5 672	22 793	33 469	8	46,8
4.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	3 826	3 799	19 653	4,7	417,3
5.	7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	566	2 009	13 268	3,2	560,4
6.	6109	Tiştörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	26 088	14 996	10 622	2,6	-29,2
7.	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	18 593	7 848	10 225	2,5	30,3
8.	6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	26 108	14 787	7 883	1,9	-46,7
9.	5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	4 531	9 732	7 231	1,7	-25,7
10.	6001	Örme tüylü mensucat	445	3 908	5 923	1,4	51,6
11.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	6 853	6 979	5 847	1,4	-16,2
12.	6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	8 081	9 520	5 502	1,3	-42,2
13.	8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	5 896	6 663	5 219	1,3	-21,7
14.	6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	11 477	5 042	5 010	1,2	-0,6
15.	6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	12 321	5 330	5 004	1,2	-6,1

Kaynak: Trademap

Ek-6: Türkiye'nin Kırgızistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019- 2020)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			47 342	43 327	91 157	100	110,4
1.	5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	15 154	16 490	24 781	27,2	50,3
2.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	3 872	556	24 755	27,2	4352,3
3.	713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	9 367	5 753	18 356	20,1	219,1
4.	2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	8 162	6 085	5 889	6,5	-3,2
5.	7404	Bakır döküntü ve hurdaları	276	226	1 066	1,2	371,7
6.	813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	314	512	1 041	1,1	103,3
7.	802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	2 511	1 509	1 015	1,1	-32,7
8.	511	Başka yerde belirtilmeyen hayvansal ürün ve (yenmeyen) cansız hayvan	59	744	937	1	25,9
9.	711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	1 610	1 514	915	1	-39,6
10.	7801	İşlenmemiş kurşun	0	0	795	0,9	0
11.	504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	2 153	1 147	696	0,8	-39,3
12.	4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	229	511	524	0,6	2,5
13.	1212	Keçiboynuzu, deniz otları ve diğer algler, şeker pancarı, şeker kamışı vs.	50	12	333	0,4	2675
14.	7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	243	305	0,3	25,5
15.	2207	Etil alkol (alkol derecesi >= %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş diğer alkollü içkiler	0	0	243	0,3	0

Kaynak: Trademap